

DR. SZIKSZAI MARCELL
MISKOLCI EGYETEM
JOGÁSZ,
DOKTORANDUSZ
HALLGATÓ

Orwell már Kínában is? A társadalmi kreditrendszerek

Bevezetés

- ▶ **2014:** társadalmi értékelési rendszerekről szóló irányelv, törvénykezési programjának célját 2020-ra kívánja megvalósítani
- ▶ **Célja:** szocialista piacgazdaság stabilizálása
- ▶ **Média:** tömeges kamerás megfigyelés, big data technológia, háromjegyű pontszámokkal való értékelés
- ▶ **Valóság:** alapvetően a gazdaságban kialakult bizalmi válságot és a bírói határozatok végrehajthatatlanságát kívánja megoldani
- ▶ **DE!** az ujgur helyzet rámutat arra, hogy sokkal keményebb diktatúra kiépítésére is szolgálhat egy ilyen rendszer

Története

- ▶ **1954:** Mao Ce-tung hatalomra jutása, 30 évig teljes jogi nihilizmus
- ▶ **1978:** Teng Hsziao-ping nagy reform és nyitás politikája és gazdasági, jogi megújulás
- ▶ **1989:** Tienanmen-téri vérengzések, stabilizálják az autoriter szocialista államberendezkedést
- ▶ **Eredmény:** évi átlag 10%-os GDP növekedés a korábbi államforma megtartása mellett
- ▶ **Problémák:** korrupció, bírósági határozatok kikényszeríthetetlensége, individualista szemléletmód megjelenése, általános bizalmi válság
- ▶ **Megoldás:** társadalmi értékelési rendszerek – meglévő jog érvényre juttatása

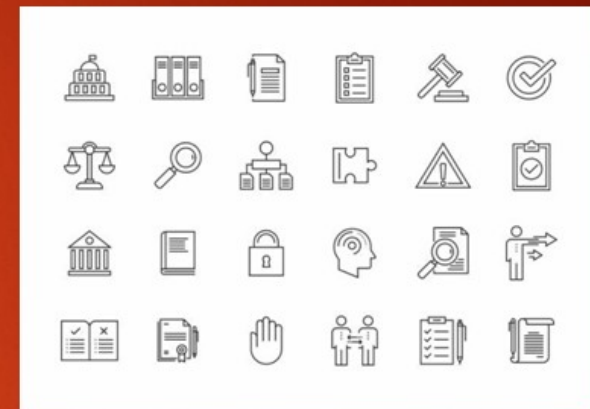
Az értékelési rendszerek csoportosítása

- ▶ **Kiindulás:** ugyan a kínai állam egy, egységes rendszert kíván létrehozni, egyelőre ez még nem valósult meg
- ▶ **Probléma:** jogáganként, jogterületenként nem tudjuk őket élesen elhatárolni, legfeljebb a már kiszabott büntetéseket
- ▶ **Országos rendszerek:** például vasúti, légi közlekedésre 2018-ban külön nyilvántartási rendszereket alakítottak ki, amelyekre aztán jogágtól függetlenül lehet büntetést kiszabni
- ▶ **Területi szintű rendszerek:** tartományokban, tartományi szintű városokban és autonóm területeken eltérő mélységgel szabályozott rendszerek
- ▶ **Magánkezdeményszerű rendszerek:** pl. Alibaba Sesame Creditje

Az irányelv célja és társadalmi problémák

- ▶ **Célja:** a bizalmi válság feloldása, a piacgazdaság stabilizálása
- ▶ **Konkrét társadalmi problémák például:** élelmiszervédelmi és gyógyszerbiztonsági incidensek, „szellemvárosok” jelensége, adócsalók tömeges megjelenése, hamisított termékek árusítása online, járványszerű plágium
- ▶ **Szabályozandó területek**
 - ▶ 1. Államügyek, államigazgatási kérdések
 - ▶ 2. Gazdasági élet, szektorális rendszerek kialakítása
 - ▶ 3. Társadalmi élet
 - ▶ 4. Bírósági szervezet

Az Egységes Büntetőrendszer

- ▶ **Alapelve:** ha a bizalom valahol megtörik, bárhol máshol alkalmazhatók korlátozások
- ▶ **Tehát:** mindegy, milyen jogterületen követ el valaki jogsértést, jogágtól függetlenül az itt felsorolt bármely büntetést kiszabhatja rá a bíróság
- ▶ **Feltétele:** egy, már meglévő bírósági vagy hatósági határozat, amelyet nem hajtanak végre, majd bíróság dönthet „feketelistába” való feljegyzésről és büntetés kiszabásáról
- ▶ **Jutalmazás:** elsősorban címek adományozásában nyilvánul meg, amit „piroslistákon” tartanak nyilván, ennek rendje azonban nem mindenhol világos a jogszabályok alapján

Eszközei

- ▶ **Egységes nyilvántartás:** a kínai Legfelsőbb Népbíróság vezeti országosan azoknak a nevét, akik három kisebb feketelistára felkerültek, és szankciót szabtak ki rájuk
- ▶ **Fokozott megfigyelés:** akire egyszer büntetést szabtak ki, azt környezetével együtt még szigorúbban fogják megfigyelni
- ▶ **Egységes személyi igazolványszám:** természetes és jogi személyeknek is, „egy engedély, egy kód”
- ▶ **DE!** ennek joghatásai megszüntethetők, a bírósági határozaton vagy szerződésen alapuló kötelezettség teljesítésével törlik az adott személyt a nyilvántartásokból

Ujgur helyzet és már egy orwelli rendszer

- ▶ **Ujgurok:** Xinjiang „autonóm” területen élő, 10 milliós, török nyelvcsaládba tartozó, muszlim kisebbség
- ▶ **Előzmény:** nagyszabású, országos átlagot is meghaladó gazdasági fejlődés, viszont a kisebbségek jelentős lemaradása mellett
- ▶ **Eredmény:** szeparatista törekvések és különböző terrorcselekvések
- ▶ **Kínai állam válasza:** internálói táborok, tömeges megfigyelés, big data elemzési technikák
- ▶ **„Hiányossága”:** rendkívül erőforrásigényes és így is nagy munkaerőt igénylő a rendszer fenntartása

Konklúzió

- ▶ **Nem exportálható rendszer** a sajátos kínai gazdasági-politikai berendezkedés miatt
- ▶ **Hasonló tendenciák** nyugaton és nálunk is vannak: Ebay, Amazon, Oszkár, a pontszámokkal való értékelhetőség igénye az információs társadalommal és az elektronikus adatbázisok megjelenésével bukkant fel
- ▶ **Kell-e tartanunk a megvalósulásától Kínán kívül is?**

Köszönöm szépen a
figyelmüket!

dr. Szikszai Marcell